

Ostatnie Pouczenia

Jakushitsu Zenji

z języka japońskiego przełożył Hōjun Szpunar
wstępem opatrzył Bunyū

Jakushitsu Genkō, zdjęcie: Wikipedia

Jakushitsu Genkō (1290-1367). Japoński mistrz zen szkoły rinzai, poeta, praktykował także grę na bambusowym flecie shakuhachi.

Biografowie opisują młodego Jakushitsu jako niezwykle bystrego i wrażliwego chłopca. Gdy miał 7 lat, na wyprawie wędkarskiej, przyjaciele zostawili go wraz z rybami, które zostały złowione. Pomyślał wówczas: „Choć te ryby są maleńkie, jednak żyją, a nie powinno się odbierać życia.” Ku konsternacji grupy, uwolnił je wszystkie.

W wieku lat 13 wstąpił do klasztoru Tōfukui. Dwa lata później otrzymał święcenia mnicha. Edukacja w Tōfukui miała wówczas jednak charakter bardziej akademicki, w związku z czym wkrótce udał się na poszukiwanie miejsca, gdzie mógłby skupić się na praktyce zazen.

Dzięki jednemu z mnichów w Tōfukui, Jakushitsu dowiedział się o wyjątkowym nauczycielu, Yakuō Kenkō, który znany był z mocnego, poważnego treningu czystego zen. Wkrótce obaj panowie udali się do Kamakura, do świątyni Zenkōji, gdzie rezydował Yakuō. W nocy poprzedzającej przybycie Jakushitsu, Yakuō miał sen w którym „zstąpiło wielu świętych i zmanifestowało się światło wystarczające do rozświetlenia gór i rzek”. Stał imię Genkō, „Pierwotne Światło”, które Jakushitsu otrzymał od Yakuō.

Jakushitsu praktykował pod kierunkiem Yakuō aż do śmierci swojego nauczyciela w 1320. Był jego osobistym asystentem. W czasie, kiedy nie pomagał mistrzowi, uczył się też u innych wybitnych nauczycieli, wskazanych przez Yakuō.

Po śmierci nauczyciela, Jakushitsu udał się do Chin, gdzie praktykował przez 6 lat, głównie pod kierunkiem Chung-feng Ming-pen (1263-1323), który był znanym chińskim mistrzem pracującym nad przywróceniem tradycyjnego Rinzai Zen. Ming-pen praktykował w rygorystyczny sposób, lubił ciszę odosobnień. Kładł nacisk na pełną oddania praktykę zazen. Przyciągał wielu poważnych praktykujących z Chin i z Japonii. Trzydzieści lat po jego śmierci Jakushitsu wyraził w wierszu poprzedzonym wstępem, swój wielki szacunek: „Gdybym miał skomentować obecność tego starego kapłana, powiedziałbym, że góry, rzeki i wielka ziemia są iluzją; forma, pustka, światło i ciemność są iluzją; wszyscy Buddowie trzech światów są iluzją.” Występuje tutaj gra słów, ponieważ pierwszy znak w jednym z imion Ming-pen’a, to właśnie ’gen’ czyli iluzja. Pochodzi od niego również nazwa szkoły, tj. linia Genjū. Sam wiersz brzmi następująco:

Miliard cnót
majestatyczne ciało doskonałości
Nawet, gdybym użył otwartego nieba jako języka
jak mógłbym go opisać?
Zmuszam się do mówienia
„Od czasów Buddy
był tylko jeden”

Ming-pen praktykował surowo w odosobnieniu górskiej pustelni. Odrzucił zaproszenie cesarza, aby udać się do stolicy, ponieważ uznał, że życie w wielkim mieście nie idzie w parze z prawdziwą praktyką.

Niewiele wiadomo o dalszym życiu i podróżach Jakushitsu odkąd opuścił Ming-pena. Podobnie jak jego chiński nauczyciel trzymał się z daleka od centrów miast i znanych klasztorów. Jego poezja z tego okresu jest pełna opisów odosobnienia, piękna gór, dolin, strumieni i spotkań ze zwierzętami. Jego styl życia odzwierciedla jeden z jego wierszy:

Pokryte zielenią góry
odcinają światowy kurz
Księżycowy bluszcz i
wiatr wśród sosen:
dobrzy sąsiedzi
Mocne życie
Surowa praktyka
Nikt nie odwiedza mojego cichego mieszkania

Inny wiersz Jakushitsu:

Skalne siedzisko
Nogi skrzyżowane
Siedząc samemu

Bez pogardy dla hałasu
Bez rozkoszowania się ciszą

Beztroskie chmury zgadzają się

Po śmierci Ming-pen'a w 1323 Jakushitsu spędził w Chinach jeszcze trzy lata, a następnie wrócił do Japonii. Wędrował po kraju i konsekwentnie odmawiał zaproszeniom objęcia opieki nad różnymi klasztorami. Nie posiadał nic, poza rzeczami absolutnie niezbędnymi do przeżycia. Odmówił przyjęcia w darze ocieplanego płaszcza, tłumacząc, że jest zbyt wartościowy jak na zwykłego mnicha.

Trzydzieści pięć lat później zgodził się jednak zostać opatem Eigenji, klasztoru wybudowanego specjalnie dla niego, u stóp góry Zuiseki, przy rzece Eichi. W otoczeniu gór i lasów Jakushitsu mógł poczuć się jak w domu, jednak zmuszony był osiąść w jednym miejscu. Z człowieka, który spędził większość życia wędrując po górach Japonii i Chin, unikając społeczeństwa, stał się opatem klasztoru, który w pierwszym roku odwiedziło ponad dwa tysiące ludzi. Pięć lat później Jakushitsu przekazał opiekę nad klasztorę

swojemu uczniowi, Miten Eishaku. Rok później, napisał swój ostatni wiersz i zmarł w wieku 76 lat.

Zobacz również: https://pl.wikipedia.org/wiki/Jakushitsu_Genk%C5%8D

Opracowanie: Bunyū, na podstawie „A Quiet Room: The Poetry of Zen Master Jakushitsu”, Arthur Braverman

寂室禪師(正燈國師)遺誡

老拙。如今世縁將に尽きなんとす。因て諸の法属等に顧命す。余が溘然之後を待て。宜く須く林下に迹を晦し。

(85)

火種刀耕して。一生を終んことを図るべし。契経に曰く。当に閨闈を離れて。山間空沢に独処閑居すべしと云云。

是れ乃ち吾佛最後の慈訓なり。寧ぞ遵奉せざる可けんや。汝等各々精嚴勤修せよ。庶わくは。袈裟之下に向つて。

人身を失却せざらんことを。是れ余が深く爾が輩に望む

(86)

所なり。汝等余が氣絶るを見ば。急に須く収寔すべし。切に遺骸を留めて以て。人をして之を見せしむること莫れ。土

を掩い。石を置むこと既に畢らば。同志に勧めて。唯首楞

嚴神咒一遍を誦ぜんのみ。然して後。熊原を把つて太守に還し。菴菴を以て高野の父老等に付与して各自に散じ去

(87)

れ。父老若し又固辞の意あらば。汝等諸の道友と相議して。一老成の宿衲を請して以て菴主に充てて。佗の柴

水の便当を討ぬる底の雲水兄弟の爲めに。一夏一冬。安禪辨道之所在となさんも亦可なり。余は復た言うべきことなし。遺囑遺囑。

(88)

Tekst „Ostatnich Pouczen Mistrza Jakushitsu” w japońskim oryginalu stanowi część współczesnego śpiewnika sutr używanego do codziennej recytacji w klasztorze Eigenji

JAKUSHITSU ZENJI (SHŌTŌ KOKUSHI) YUIKAI

RŌSETSU. IMA SEEN MASANI TSUKINAN TOSU. YOTTE MOROMORO NO HŌZOKURA NI KOMEISU. YO GA KŌZEN NO NOCHI WO MATTE. YOROSHIKU SUBEKARAKU RINKA NI ATO WO KURAMASHI. KASHU TŌKŌ SHITE. ISSHŌ WO OENAN KOTO WO HAKARUBESHI. KAIKYŌ NI IWAKU. MASANI KAINYŌ WO HANARETE. SANKAN KŪTAKU NI DOKUSHO KANKYO SUBESHI TO UN NEN.

KORE SUNAWACHI WAGA HOTOKE SAIGO NO JIKUN NARI. NANZO JUNPŌ SEZARU BESHI. NANJIRA KAKAKAKU SHŌGON GONSHU SEYO. KOINEGAWAKUWA. KESA NO MOTO NI MUKATTE. SHINJIN WO SHIKKYAKU SEZARAN KOTO WO. KORE YO GA FUKAKU NANJI GA TOMOGARA NI NOZOMU TOKORO NARI. NANJIRA YO GA KI NO TAYURU WO MIREBA. KYŪNI SUBEKARAKU SHŪHEN SUBESHI. SETSUNI YUIGAI WO TODOMETE MOTTE. HITO WO SHITE KORE WO MISESHIMURU KOTO NAKARE. TSUCHI WO ŌI. ISHI WO TATAMU KOTO SUDENI OWARABA. DŌSHI NI SUSUMETE. TADA SHURYOŌGON JINSHŪ IPPEN WO FUZEN NOMI. SHIKASHITE NOCHI YUGEN WO TOTTE TAISHU NI KAESHI. BŌAN WO MOTTE KŌYA NO FURŌRA NI FUYOSHITE KAKUZU NI SANJISARE. FURŌ MOSHI MATA KOJI NO I ARABA. NANJIRA MOROMORO NO DŌYŪ TO AIGISHITE. ICHIRŌSEI NO SHUKUNŌ WO SHŌSHITE MOTTE ANJU NI ATETE. TA NO SAISUI NO BENDŌ WO TAZUNURU TEI NO UNSUI HINDEI NO TAMENI. ICHIGE ITŌ ANZEN BENDŌ NO SHOZAI TO NAKISAN MO MATA KA NARI. YO WA MATA IUBEKI KOTO NASHI. YUIZOKU YUIZOKU.

Ostatnie Pouczenia Mistrza Jakushitsu (mistrza krajowego Shōtō¹)

Jużem stary i przyszło mi wyczerpać związki [karmiczne] łączące mnie ze światem. Przekażę zatem wam, mym współbraciom w dharmie, ostatnią swą wolę. Po tym jak odejdę, żyjcie na polanach, uprawiając ziemię i skrywając swoje ślady pośród kęp drzew². W Sutrze³ zostało powiedziane: „Stroniąc od zgiełku [tego świata], żyjcie samotnie w cichym i spokojnym miejscu w górach⁴”. Takie jest oto ostatnie łaskawe pouczenie Buddy. Czemuż więc nie przestrzegać tego z szacunkiem? Niechaj każdy z was czyni wysiłki w praktyce i proszę was byście nie zaprzepaścili tego ciała schowanego pod szatą⁵. To moje głębokie pragnienie. Zauważywszy, że zem wyzionął ducha, niezwłocznie pogrzebcie me zwłoki. Pod żadnym pozorem nie wolno wam pokazywać ich ludziom. A po tym, jak je pochowacie, usypcie kopiec z ziemi, połóżcie nań kamienie i poproście tych, którzy są wam mili, by wraz z wami wyrecytowali raz jeden zaklęcie śūraṅgama. Następnie oddajcie cały majątek i ziemię patronowi⁶, świątynię⁷ ofiarujcie starszyźnie ze wsi Takano⁸, a sami rozejdźcie się w swoje strony. Jeśli jednak starszyzna stanowczo odmówi, naradźcie się wspólnie i zaproście doświadczonego w praktyce, by objął pieczę nad świątynią. Sami zatroszczcie się o drewno na opał i wodę, by wspólnie ze zgromadzeniem tych, co przemierzają świat niczym chmury, niczym płynąca woda, móc wyteżać się w praktyce medytacji zarówno latem, jak i zimą. Poza tym nie mam wam nic do powiedzenia. Taka ma ostatnia prośba.

¹Mistrz krajowy Shōtō (jap. *Shōtō kokushi*) to pośmiertny tytuł, jakim uhonorowano Jakushitsu w roku 1928. Innym pośmiertnym tytułem był Mistrz Medytacji Enno (jap. *Ennō zenji*), który nadał mu cesarz Go Kōgen w roku 1369.

²Jap. *rinka*. Termin ów ma kilka znaczeń w języku japońskim. Po pierwsze może wskazywać na miejsce oddalone od skupisk, w których żyją ludzie, zamieszkiwane przez pustelnika. Innym znaczeniem tego słowa może być rzeczenie się piastowanej wysokiej funkcji publicznej. Termin *rinka* określa również klasztor zenistyczny w Japonii nie będące częścią oficjalnie rozpoznanego przez państwo systemu tzw. Pięciu Gór, który ustanowiono w tym kraju u początku XIV wieku. Termin ów zwracał uwagę na prowincjonalny, marginalny charakter świątyni i wyraźnie odróżniał ją od większych kompleksów klasztornych określanych jako *sōrin*. Pośród klasztorów zaliczanych do grona *rinka* znalazły się m.in. takie klasztory jak Daitokuj, Myōshinji oraz większość klasztorów sekty Sōtō. Jakushitsu najprawdopodobniej miał na myśli pierwsze ze znaczeń tego terminu, napominając tym samym swoich uczniów, by stronili od władzy i nie mieszały się w sprawy świeckich.

³*Sutra ostatnich pouczeń Buddy* (chiń. *Yíjiào jīng*, jap. *Yuikyō kyō*). Wedle tradycji buddyjskiej Wielkiego Wozu sutrę ową miał wygłosić Budda tuż przed śmiercią. Napomina swoich najbliższych uczniów, by po tym jak odejdzie, przestrzegali wskazania, uważali na bodźce zmysłowe, ograniczyli własne pragnienia, pielęgnowali spokój umysłu, koncentrację i mądrość. Tekst sutry stał się szczególnie popularny w Azji Wschodniej, w szczególności w tradycji zen, gdzie uważa się go za jeden z tzw. Trzech Sutr [wygłoszonych przez] Buddów i Patriarchów.

⁴CBETA 2019.Q3, T12, no. 389, p. 1111c11-12)[23]

⁵Nie trwońcie na daremnie tego życia, w którym odrodziliście się w ciele człowieka.

⁶Sasaki Ujinori (1326-1370), gubernator ówczesnej prowincji Ōmi Dzisiejsza prefektura Shiga) i zarazem fundator świątyni Eigenji.

⁷Dosłownie: krytą strzechą chatę.

⁸Obecnie miasto Eigenji-takano w prefekturze Shiga, w którym znajduje się Eigenji.

Final Instructions of Zen Master Jakushitsu, the National Teacher Shōtō⁹

As the years have made me old, and the karmic ties that bound me to the world have been exhausted, I shall now convey my final will to you, my fellow companions on the path of dharma.

After my departure, dwell in the clearings, tilling the earth and concealing your traces among the groves of trees.¹⁰ In the Sutra,¹¹ it has been said: "Withdraw from the worldly clamor and reside alone in the quietude of the mountains."¹² Such is the compassionate last teaching of the Buddha. Why, then, should we not heed it with reverence?

May each of you make diligent efforts in your practice, and I implore you not to squander this body hidden beneath robes.¹³ This is my deep-seated wish.

Upon my final breath, without delay, lay my remains to rest. Under no circumstances should you display them to others. After the burial, raise a mound of earth, place stones upon it, and request those dear to you to recite the *sūramgama* mantra together once.

Next, surrender all your possessions and land to the patron,¹⁴ and the temple, this humble thatched abode, to the elders of the Takano village.¹⁵ Then each of you should go your own way.

⁹The title of National Teacher Shōtō (J: Shōtō kokushi) is a posthumous honor bestowed upon Jakushitsu in 1928. Another posthumous title he received was Master of Meditation Ennō (J: Ennō zenji), given by Emperor Go Kōgon in 1369.

¹⁰J: rinka. The term has several meanings. Firstly, it can refer to a place that is distant from human settlements and inhabited by a hermit. Another meaning of this word can be the act of renouncing a high public office. The word also describes Zen Buddhist monasteries in Japan that are not part of the officially recognized Five Mountain system established in the early 14th century in the country. This term highlighted the provincial, marginal nature of the temple and clearly distinguished it from larger monastery complexes known as *sōrin*. Among the monasteries classified as rinka were, for example, Daitokuji, Myōshinji in the Rinzai sect, and most of the Sōtō sect monasteries. Jakushitsu most likely had the first meaning of this term in mind, thereby advising his disciples to stay away from power and not interfere in secular affairs.

¹¹Buddha's Legacy Teachings Sutra (Ch: Yíjiào jīng, J: Butsu yuikyō kyō). According to Buddhist tradition, it is said that Buddha delivered this sutra just before his death. In it, he advises his closest disciples to, after his passing, heed his guidance by being mindful of sensory stimuli, restraining their own desires, cultivating mental tranquility, concentration, and wisdom. The text of this sutra has become particularly popular in East Asia, especially within the Zen tradition, where it is regarded as one of the Three Sutras [spoken by] Buddhas and Patriarchs.

¹²CBETA 2019.Q3, T12, no. 389, p. 1111c11-12[23]

¹³Do not squander this life in vain, in which you have been reborn in a human body.

¹⁴Sasaki Ujinori (1326-1370) was the governor of the ancient Ōmi Province (today's Shiga Prefecture) and also the founder of the Eigenji temple.

¹⁵Eigenji is currently located in the city of Eigenji-takano in Shiga Prefecture, Japan.

If, however, the elders firmly decline, convene in counsel and invite an experienced practitioner to assume responsibility for the temple. Take it upon yourselves to secure firewood and water so that, together with the assembly of those who wander the world like clouds, like flowing water, you may diligently engage in meditation practice, both in the warmth of summer and the cold of winter.

Beyond this, I have nothing further to impart.
Such is my final request.

Projekt Tłumaczenia Tekstów Dharmy – „Kumarajiva”

Tekst nr 13, publikacja luty 2020

Tekst objęty licencją Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Skład wykonano w systemie \LaTeX 2 ϵ

Tekst dostępny na stronie www.mahajana.net